

## Nr 108

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bildande av ett statligt aktiebolag för bevakningstjänst m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1964.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**BERTIL**

*Sven Andersson*

### **Propositionens huvudsakliga innehåll**

I propositionen föreslås, att ett statligt aktiebolag skall bildas för bevakning m. m. av statliga skyddsföremål, i första hand inom försvaret. För budgetåret 1964/65 åskas ett investeringsanslag av 180 000 kr. för teckning av aktier i bolaget. Dessutom begäres bemyndigande att teckna statsgaranti för lån till bolaget intill ett belopp av 3 000 000 kr.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1964.*

**Närvarande:**

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, *fråga om bildande av ett statligt aktiebolag för bevakningstjänst m. m.* och anför därvid följande.

**Inledning**

Genom beslut den 8 maj 1959 medgav Kungl. Maj:t att överbefälhavaren fick uppdraga åt försvarets bevakningstekniska kommitté att snarast utarbeta förslag rörande bevakning och tillsyn av vissa i Storstockholm belägna skyddsföremål. Efter framställning från 1959 års riksdag (SU 87, rskr. 235) med begäran att en teknisk-ekonomisk utredning i fråga om vakthållningen vid försvarets ämbetsbyggnad »Tre Vapen» skulle komma till stånd, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1959 åt överbefälhavaren att tillse att utredningen verkställdes i samband med fullgörandet av uppdraget den 8 maj 1959 till bevakningstekniska kommittén.

Försvarets bevakningstekniska kommitté har den 21 november 1962 till överbefälhavaren avgivit betänkande med förslag till samordning och effektivisering av bevakningen av vissa försvaret tillhöriga skyddsföremål, belägna i Storstockholm. Med eget yttrande och efter att ha hört berörda myndigheter har överbefälhavaren den 2 april 1963 ingivit betänkandet. Yttranden över betänkandet har efter remiss avgivits av statskontoret, statspolisintendenten och polisberedningen.

Vid beredningen inom försvarsdepartementet av bevakningstekniska kommitténs betänkande har fråga uppkommit att bilda ett statligt aktiebolag för att ombesörja viss i huvudsak stationär bevakning. En departementspromemoria i ämnet (stencilerad Fö 1964: 4) har i anslutning härtill utarbetats. Över denna promemoria har efter remiss yttranden avgivits av överbefälhavaren (efter hörande av berörda militära myndigheter), försvarets civilförvaltning, statskontoret och polisberedningen. Vidare har Bevaknings AB

Securitas i en den 27 februari 1964 dagtecknad skrift anført synpunkter på de förslag som framlagts i departementspromemorian.

#### Bevakningstekniska kommitténs förslag m. m.

Bevakningstekniska kommittén har utformat sitt förslag mot bakgrund av att från säkerhetssynpunkt vissa brister anses föreligga i nuvarande bevakningsorganisation, främst genom att enskilda vaktföretag har en väsentlig insyn i militära anläggningar, att vaktpersonalen är av ojämn kvalitet och i många fall har bristfällig utbildning samt att bevakningen saknar enhetlig ledning.

Kommitténs förslag, som i princip biträdes av överbefälhavaren, innebär i huvudsak följande. Bevakningen vid försvarets skyddsföremål inom Storstockholm (Stockholms försvarsområde, fo 44) samordnas i en bevakningsorganisation i försvarets egen regi under ledning av en särskild bevakningschef under försvarsområdesbefälhavaren. Fast bevakning med vaktpersonal för in- och utpasseringskontroll vid berörda bevakningsobjekt begränsas därvid till det minimum som erfordras från säkerhetssynpunkt. Tekniska hjälpmedel, i första hand inbrotts- och brandlarm, utnyttjas i största möjliga utsträckning för att ersätta eller minska behovet av personell bevakning. Inbrottslarm monteras vidare vid skyddsföremålen och underhålls av organisationen tillhörig personal. De olika skyddsföremålens inbrottslarm överföres för larmgivning vid egna centrallarmstationer. Från dessa vidarebefordras larm per radio till en i organisationen ingående rörlig bevaknings- och utryckningsstyrka utrustad med radiobilar. Den personella bevakningen, såväl den fasta som den rörliga, avses genom en relativt omfattande specialutbildning höjas kvalitetsmässigt och göras mera effektiv. Bevakningspersonalen förutsättes vidare ingå i kuffförsvaret. Bevakningsorganisationens verksamhet skall bedrivas i intimt samarbete med den civila polisen, som skall vara det exekutiva stödorganet.

#### Yttranden

*Statskontoret* biträder bevakningstekniska kommitténs förslag men anser att den rörliga styrkan bör begränsas. *Statskontoret* hävdar, att all till ifrågavarande bevakningsorganisation hörande personal bör anställas, utbildas, ledas och dirigeras av en myndighet, nämligen kommandanten i Stockholm. Endast härigenom kan enligt ämbetsverket eftersträvad effektivitet och stadga i tjänsten vinnas.

*Statspolisintendenten* anser, att den rörliga bevakning som det i förevarande sammanhang är fråga om, ytterst torde omfattas av polisens huvuduppgift att förhindra och uppdaga brott och att det därför i första hand borde utredas huruvida de lokala polismyndigheterna — i den mån de kan anses sakna erforderliga resurser för fullgörande av bevakning och tillsyn av ifrågavarande slag — kan tillföras sådana resurser. Enligt statspolis-

intendenten bör det vidare utredas vilka förutsättningar som kan tillskapas inom det förstatligade polisväsendet att fullgöra bevakningsuppgifter av ifrågavarande slag.

*Polisberedningen* har i och för sig intet att erinra mot vad kommittén anfört beträffande fast bevakning, ökat utnyttjande av tekniska hjälpmedel och höjda kvalitetskrav på den personella bevakningen. Såvitt avser den föreslagna rörliga styrkan anser beredningen emellertid, att tillgängliga resurser bäst utnyttjas om all personal, som sysselsättes i utryckningsberedskap m. m., tillhör poliskåren. Den personalbehovsbedömning som kommittén gjort i detta hänseende bör därför enligt beredningen med fog kunna läggas till grund för viss utökning av polisens resurser. Beredningen anför vidare, att polisen har en betydelsefull uppgift inom kuppförsvaret och att det från denna synpunkt är nödvändigt att polismännen i erforderlig omfattning orienteras om skyddsföremål som kan tänkas bli föremål för sabotagehandlingar.

Polisberedningen finner, att bevakningstekniska kommittén icke tillräckligt beaktat möjligheterna att inom polisverksamhetens ram tillgodose kravet på en samordnad och effektiv bevakningsorganisation för försvarets skyddsföremål. Då dessutom likartade behov av säkerhetsskydd föreligger beträffande civila skyddsföremål bör enligt beredningens mening kommitténs förslag till organisation för bevakning och tillsyn av skyddsföremål inom Storstockholmsområdet ytterligare övervägas — varvid bland annat kompetensfrågorna bör närmare utredas — innan slutlig ställning tages.

En av bevakningstekniska kommitténs ledamöter, herr I. Frithiof, har enligt ett till betänkandet fogat sammanträdesprotokoll hävdad, att bevakningsorganisationen i stället för att drivas i myndighetsregi borde ha aktiebolagsform. Ett dylikt vaktbolag skulle lämpligen även svara för bevakningen av de civila statliga skyddsföremål som är belägna inom Storstockholmsområdet. Efter hand skulle bolagets verksamhet utvidgas till att omfatta hela landet. Även vissa av försvarets myndigheter har till överbefälhavaren framfört liknande synpunkter.

Överbefälhavaren föreslår med anledning av nämnda förslag om ett statligt vaktbolag att, eftersom underlag för bedömning av frågan saknas, Kungl. Maj:t låter utreda förutsättningarna från såväl effektivitets- som kostnadssynpunkter för att bedriva bevakningstjänsten i en sådan organisationsform.

#### **Departementspromemorian**

I den inom försvarsdepartementet utarbetade promemorian anföres, att vid ärendets beredning inom departementet övervägande skäl ansetts tala för polisberedningens uppfattning att den föreslagna rörliga styrkan för bevakning och utryckningsberedskap m. m. bör tillhöra polisen. Uppgifterna

för den föreslagna styrkan ingår som ett led i polisens normala verksamhet att verka brottsförebyggande. Härav följer också en rationell och effektiv samordning av bevakningen av både militära och civila skyddsföremål inom ett visst område. Övertygande skäl har vidare enligt promemorian av bevakningstekniska kommittén anförts för att den i huvudsak stationära bevakningen bör effektiviseras. Några bärande motiv för att denna effektivisering bäst kan åstadkommas inom en bevakningsorganisation i myndighetsregi anses emellertid ej ha anförts. Fastmer synes enligt promemorian övervägande skäl tala för att en fristående organisation skapas, ett statligt bolag, som mot betalning för tjänsterna tillhandahåller myndigheterna — militära som civila — önskad bevakning. Att detta är en lämplig organisationsform anses bland annat framgå av att myndigheterna i dagsläget utnyttjar civila vaktbolag i stor omfattning. En rationell samordning även av den stationära bevakningen inom totalförsvaret anses vidare bli möjlig inom ramen för ett statligt vaktbolag. Vidareutveckling och fortlöpande rationalisering av bevakningstjänsten kan enligt promemorian även ske på ett smidigt och effektivt sätt. Den för bevakningen av visst skyddsföremål ansvariga myndigheten kan — inom ramen för gällande föreskrifter i ämnet — själv bestämma bevakningens omfattning och utförande. Samtliga med bevakningen förenade kostnader kommer att framgå av träffade bevakningsavtal. I promemorian anføres vidare, att en utökning av bevakningsorganisationens intresseområde till att omfatta även civila statliga skyddsföremål medför att personal som erfordras för montering och tillsyn av tekniska hjälpmedel bättre kan utnyttjas.

Inom försvarsdepartementet har därför viss utredning verkställtts för att närmare utröna förutsättningarna m. m. för att bilda ett dylikt statligt vaktbolag. Utgångspunkterna för utredningen har bland annat varit att bolagets huvuduppgift skall vara att i en smidig och driftbillig form utan vinstsyfte tillhandahålla bevakning av statliga sak- och immaterialvärden, att polisen skall svara för rörlig bevakning och utryckningsberedskap m. m., att staten skall vara ende aktieägare i bolaget samt att de kvalifikationskrav på personal och bevakningsanordningar m. m. som uppställts av bevakningstekniska kommittén skall tillgodoses.

Enligt promemorian tyder den inom departementet utförda undersökningen på att det presumtiva kundunderlaget inom Storstockholm torde bilda tillräckligt ekonomiskt underlag, beräknat till cirka 6 milj. kr., för ett statligt vaktbolag; omslutningen vid flera befintliga privata vaktbolag uppgår nämligen enligt promemorian till summor av denna storleksordning. Utredningen visar även i övrigt att förutsättningar finns för att ett statligt vaktbolag skall visa sig vara en lämplig organisationsform för att handha bevakning m. m. av statliga m. fl. skyddsföremål. Av dessa skäl är det enligt promemorian lämpligt att ett statligt vaktbolag bildas från och med den 1 juli 1964.

I promemorian anföres vidare, att vaktmarknaden i Sverige för närvarande domineras av ett privat koncernföretag. Flertalet av de myndigheter och institutioner, som förutsättes skola anlita det nya statliga bolaget, har i nuläget bevakningskontrakt med något av företagen inom koncernen. För att skapa garantier för att det nya bolaget får svara för den bevakning av lokaler, som statliga myndigheter och institutioner i Storstockholm av säkerhetsskäl är i behov av, förutsättes i promemorian att Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter, att myndighet i sådant fall icke må efter den 30 juni 1964 teckna eller förnya avtal med privat vaktbolag om bevakning utan att först ha sökt anlita det statliga bolaget. Det anses, att det härutöver bör övervägas att Kungl. Maj:t utfärdar generella föreskrifter som inskränker myndigheternas befogenhet att för bevakningsuppdrag anställa egen personal.

Det finns enligt promemorian ingen grundad anledning antaga att statens totala kostnader för bevakningen skulle bli högre vid alternativet statligt vaktbolag än om bevakningen organiseras i myndighetsregi. Snarare anses att kostnaderna bör kunna nedbringas genom att konkurrensen på vaktmarknaden stimulerar till rationaliseringar och besparingar.

Vidare anföres i promemorian att det från militära myndigheter stundom framförts att bolagsformen inom krigsmaktens område är mindre lämplig i kupplägen eller vid andra skärpta förhållanden. Det har anförts att verksamheten lättare och snabbare kan dirigeras inom den samlade militära organisationens ram. Inom bolagsformens ram torde emellertid enligt promemorian garantier kunna skapas för att kraven på beredskap och kvalificerad bevakning tillgodoses. Föreskrifter i ämnet anses nämligen kunna införas i bolagsordningen. I bolagsordningen bör vidare kunna föreskrivas att säkerhetsexpertis (militär eller civil) skall finnas företrädd i bolagets styrelse, förslagsvis genom att en av ledamöterna utses på förslag av överbefälhavaren och statspolisintendenten gemensamt. En sådan ledamot förutsättes äga insikt i och erfarenhet av säkerhetstjänst. Det förutsättes slutligen att bolaget sluter avtal med överbefälhavaren och andra myndigheter inom totalförsvaret för reglering av vissa närmare angivna säkerhetsfrågor inom bolagets verksamhetsområde under skärpta lägen och i krig.

Bortsett från de inskränkningar i bolagets rörelsefrihet som kan bli följden av avtal av nyss angivet slag bör enligt promemorian bolaget ej vara begränsat i sin verksamhet av andra lagar och bestämmelser än vad som gäller för företag i allmänhet. Staten bör sålunda utöva sitt inflytande på rörelsen i egenskap av aktieägare på bolagsstämma.

Bolagets verksamhet — som bör omfatta bevakningsrörelse, säkerhets- och kontrolltjänst samt därmed jämförlig verksamhet — bör enligt promemorian vidare vara fullt affärsmässigt inriktad. I den mån statsmakterna önskar ålägga bolaget några uppgifter som innebär avsteg härifrån anses detta böra ske genom avtal mellan staten och bolaget. Om det av beredskapsskäl anses

erforderligt att bolaget förses med särskild utrustning, som icke ekonomiskt kan utnyttjas i bolagets fredsproduktion, bör bolaget erhålla särskild ersättning härför.

Bolagsordningen bör enligt promemorian fastställas av Kungl. Maj:t. Ändringar i bolagsordningen bör likaså fastställas av Kungl. Maj:t.

I bolagsordningen bör vidare enligt promemorian anges att bolaget skall svara för att bevakningspersonalen ges sådan utbildning och bevakningsanordningarna sådan standard, att de kvalifikationskrav i förevarande avseenden som uppställts av försvarets bevakningstekniska kommitté blir uppfyllda.

Prissättningen på av bolaget utförda tjänster, lönesättning m. m. för personalen förutsattes enligt promemorian komma att anpassas till rådande marknadsläge. I viss utsträckning måste emellertid beaktas, att de utförda tjänsterna avses få en kvalitet som förutsätter genomsnittligt större krav på utbildning och kompetens hos väktarpersonalen än vad allmänna marknaden för närvarande vanligtvis erbjuder.

Bolagets aktiekapital har enligt promemorian ansetts kunna upptas till ett relativt lågt belopp med hänsyn till att erforderliga investeringar är relativt obetydliga. Anskaffning av tyngre utrustning eller kostnadskrävande anordningar anses nämligen icke erforderlig. Endast lokaler för administration och eventuellt för installation av centrallarm samt för materiellager, jour- och väktarrum torde behövas. I promemorian förutsattes, att lokalfrågan bör kunna lösas genom förhyrning. De största kostnaderna torde gälla eventuell installation av larmcentraler samt nyuppläggning av klädlager.

Huvuddelen av kostnaderna för det nya bolaget kommer enligt promemorian att utgöras av löner och arvoden till anställda samt allmänna omkostnader. Dessa kostnader är kortfristiga och bör kunna täckas genom månads- eller kvartalsvis inflytande avgifter från kunderna. Avgifterna förutsattes regelmässigt inflyta förskottsvis. Ett nystartat företag inom den relativt bunda vaktmarknaden anses dock kunna behöva ett startkapital med marginaler för bland annat ackquisition, provisorier i fråga om förhyrning, nyutbildning av personal samt lageruppbyggnad av materiel och beklädningsspedlar, nyekipering för väktarpersonalen m. m. Med hänsyn härtill och för att möjliggöra vidareutveckling av bolagets rörelse bör man enligt promemorian räkna med ett rörelsekapital om högst 3,0 milj. kr.

I promemorian föreslås, att finansieringen av det nya bolaget sker på följande sätt. Det egna kapitalet i bolaget bör bestämmas till 180 000 kr., varav 150 000 kr. utgör aktiekapital och 30 000 kr. en reservfond som tillskapas genom att aktierna övertecknas med 20 procent. I övrigt bör bolaget finansieras genom lån som upptages i kreditinstitutet. Staten anses böra ställa garanti för lånebeloppet.

För budgetåret 1964/65 erfordras sålunda enligt departementspromemo-

rian, att å kapitalbudgeten under fonden för statens aktier ett investeringsanslag av 180 000 kr. upptages för teckning av aktier i det statliga vaktbolaget. Vidare bör enligt promemorian riksdagens medgivande inhämtas att statsgaranti beviljas för lån till bolaget intill ett belopp av 3,0 milj. kr.

Den personal som för närvarande är civilanställd hos myndigheterna för att utföra bevakning (portvakter, nattvakter m. fl.) i syfte att förebygga stöld, brand, överfall och sabotage eller att utöva säkerhetskontroll för besökande m. m. bör enligt promemorian efter hand överföras till andra uppgifter inom myndigheten eller övergångsvis kvarstå i tjänst. Vederbörande bör emellertid enligt promemorian äga att övergå till det nya vaktbolaget på de villkor som gäller för anställning i bolaget.

#### Yttranden

Av remissmyndigheterna tillstyrker *försvarets civilförvaltning* och *polisberedningen* att ett statligt vaktbolag bildas, medan *överbefälhavaren* ställer sig tveksam härtill. *Statskontoret* anser, att ytterligare utredning främst rörande de ekonomiska aspekterna erfordras.

*Polisberedningen* anför, att en för hela totalförsvaret rationell samordning av den stationära bevakningen synes möjlig inom ramen för ett statligt vaktbolag. Det synes beredningen även vara möjligt att genom tillskapandet av en sådan organisation uppnå den effektivisering som är nödvändig på detta område. Beträffande styrelsens sammansättning anser beredningen angeläget, att rikspolisstyrelsen blir representerad. Detta är motiverat såväl med hänsyn till den samordning med den rörliga bevaknings- och utryckningsstyrkan och polisverksamheten i övrigt som måste äga rum som till de erfarenheter och synpunkter i övrigt som från polishåll kan tillföras styrelsen.

I anslutning till att enligt departementspromemorian förutsatts att den för bevakningen av visst skyddsföremål ansvariga myndigheten själv skall kunna bestämma bevakningens omfattning och utförande framhåller *försvarets civilförvaltning* vikten av att vid ändrad bevakningsorganisation myndighets ansvar för det egna skyddsföremålet icke beskäres varken vad avser fast eller rörlig bevakning. Enligt promemorian skall vidare myndighet i första hand anlita det statliga bolaget. Föreskrifter av sådant innehåll torde emellertid enligt *civilförvaltningen* icke stämma väl överens med uttalandet att bolagets verksamhet bör vara fullt affärsmässigt inriktad. *Civilförvaltningen* tillstyrker emellertid att föreskrifter av angivet innehåll utfärdas med hänsyn till att såsom förut sagts bevakning genom privata vaktbolag är olämpligt ur säkerhetssynpunkt. *Civilförvaltningen* förutsätter, att om ett statligt vaktbolag bildas från och med den 1 juli 1964, berörda myndigheters ökade behov av att bestrida kostnader för bevakning från omkostnadsanslag beaktas. — Därest erfarenheterna av ett statligt vaktbolags verksamhet visar sig bli positiva, kan det enligt *civilförvaltningens* mening



finnas anledning att utreda förutsättningarna för att driva även städningsarbete i bolagsform.

*Överbefälhavaren* erinrar om att enligt departementspromemorian det planerade vaktbolaget skall svara för den fasta bevakningen, under det att polisväsendet skall ombesörja den rörliga. Enligt överbefälhavarens uppfattning synes det från lednings- och organisatorisk synpunkt mest fördelaktigt och effektivt att båda bevakningsfunktionerna — den fasta och den rörliga — åvilar en och samma organisation. Överbefälhavaren anför, att en lösning av den rörliga bevakningen enligt promemorians förslag förutsätter, att verksamheten bedrivs av en särskilt avdelad polisstyrka, som icke ges annan arbetsuppgift än bevakningstjänst, samt att garanti skapas för att de militära kraven blir uppfyllda (omfattande bland annat frekvens, utförande samt sättet för kontroll av verksamheten).

Om — såsom förutsattes i promemorian — prissättningen göres enligt marknadsläget befaras även förslaget om ett vaktbolag för krigsmaktens del kunna medföra ökade kostnader i jämförelse med det förslag överbefälhavaren ingivit.

Överbefälhavaren framhåller vidare, att dispositionsrätten över vaktpersonalen måste säkras vid kupp, mobilisering och beredskapstillstånd samt i krig. Även under fredstid är det nödvändigt att bevakningstjänsten kan fortgå kontinuerligt. Detta förhållande kräver enligt överbefälhavaren särskild uppmärksamhet vid införande av nya regler för offentliga tjänstemäns förhandlingsrätt.

Därest ett statligt vaktbolag bildas, är det dessutom enligt överbefälhavaren angeläget att garantier skapas för att verksamheten icke bedrivs så att konkurrensen om personal medför att andra för krigsmakten vitala intressen sätts på spel.

Sammanfattningsvis anför överbefälhavaren, att en lösning av bevakningsproblemen är möjlig enligt promemorians förslag men att det jämfört med överbefälhavarens tidigare förslag icke synes innebära några fördelar för krigsmakten.

*Statskontoret* anför, att en effektiv och samordnad ledning är av största betydelse för den verksamhet varom här är fråga. Att kravet på sådan ledning bäst tillgodoses, därest ansvaret för såväl den rörliga som den stationära bevakningen ålägges ett enda organ är enligt statskontoret naturligt. Detta utesluter emellertid ej att ledningskravet kan tillgodoses även med den uppdelning av verksamheten, som förutsattes i departementspromemorian. Däri föreslagen organisation skulle emellertid — enligt ämbetsverkets uppfattning — medföra vissa praktiska svårigheter. Bland annat måste beaktas de krav som speciellt kuppförsvaret kan komma att ställa. För huvudintressenten, försvarsmakten, blir det med ett sådant system fråga om förhandlingar och kontakter med dels polismyndigheter, dels ett bolag i stället för ett direkt utövande av befälsrätt. Statskontoret anför, att en

eventuell utökning av bevakningsorganisationens intresseområde till att omfatta även civila statliga skyddsföremål naturligen påverkar organets organisatoriska ställning och förankring.

Betydelsefullt är vidare enligt statskontoret att prövning och antagning av bevakningspersonal utföres på ett betryggande sätt. Detta kan enligt statskontoret ske, även om nu föreslagen »delad» organisation genomföres. Även kravet på en effektiv utbildning torde, såvitt statskontoret kan bedöma, kunna tillgodoses med nu föreslagen organisation.

Vad angår de ekonomiska aspekterna anför statskontoret, att förslaget om bolagsform såsom den lämpligaste organisationsformen bland annat synes grunda sig på uppfattningen, att statsmakterna därigenom skulle få bättre grepp om kostnaderna för bevakningen och att kostnaderna skulle kunna nedbringas genom konkurrens på »vaktmarknaden». Det statliga bolaget kommer emellertid, såvitt statskontoret kan finna, att i praktiken bli ett monopolföretag, vars prissättning blir tämligen oberoende av rådande marknadsläge och vars verksamhet ej lär åstadkomma avsedd stimulans av konkurrensen på ifrågavarande marknad.

Statskontoret anser, att de ekonomiska förhållandena inte är tillräckligt klarlagda. I varje fall anser statskontoret, att det av promemorian ej kan dragas några slutsatser beträffande det ekonomiska utfallet av där föreslagen organisation.

Med hänsyn till frågan om ansvar m. m. är det enligt statskontoret ej heller oviktigt om tjänstemanna- eller annan anställning kommer i fråga. Detta spörsmål, som bland annat påverkar en eventuell bolagsbildning, har ej berörts i promemorian. Det kan enligt statskontorets uppfattning ifrågasättas om ett aktiebolag är en lämplig organisationsform med tanke på den speciella produktion icke av marknadsprodukter utan av säkerhetstjänst, varom här är fråga.

*Bevaknings AB Securitas* framlägger i en den 27 februari 1964 dagtecknad skrift vissa synpunkter på det i departementspromemorian framlagda förslaget. Sammanfattningsvis anföres bland annat, att — om det anses erforderligt att skärpa bevakningen vid militära skyddsföremål i Stockholm — vinnes icke någon ökad säkerhet genom att anlita ett nyetablerat och i bevakningsfrågor oerfaret statligt vaktbolag. Någon skillnad beträffande väktarpersonalens ställning och kvalifikationer inträder icke genom att staten i dylikt fall blir aktieägare. Genom auktorisationsmyndigheten och såsom beställare har staten vidare alla möjligheter till den insyn i de privata, auktoriserade bevakningsbolagen, som erfordras för en betryggande kontroll av verksamheten. Från denna utgångspunkt synes det rationella alternativet endast vara, att militärmyndigheterna till sig knyter i offentlig tjänst anställd bevakningspersonal, som har att arbeta under ämbets- eller tjänstemannaansvar samt i övrigt är underkastade reglerna för statliga befattningshavare.

I fråga om de civila skyddsföremålen anför Securitas, att det synes svårt att inse behovet av att nybilda ett statsägt vaktbolag. En servicefunktion som bevakningstjänsten är icke någon naturlig uppgift för statsdrift. Några säkerhetsskäl kan enligt Securitas i detta fall ej med fog åberopas.

I fråga om de ekonomiska aspekterna anser Securitas att ett statligt vaktbolag med så litet underlag som en årsomsättning av 6 milj. kr. och med bevakningsobjekten utspridda blir för litet för att verksamheten skall kunna drivas rationellt ur ekonomisk synpunkt. Svårigheter torde vidare uppkomma att i ett så litet företag till rimliga kostnader ombesörja erforderlig utbildning och kontroll. Sannolikt blir resultatet, att de statliga verken kommer att få betala en högre avgift för bevakningen än vad nu är fallet samtidigt som — åtminstone under en icke obetydlig övergångstid — bevakningens kvalitet blir mindre tillfredsställande. Stora svårigheter torde även uppkomma att under rådande förhållanden i Stockholm nyrekrytera och utbilda en arbetsledare- och väktarpersonal uppgående till något eller några hundratal personer.

Ur principiella synpunkter finner Securitaskoncernen det slutligen olämpligt, att staten på områden, där hittills fri konkurrens varit rådande, inrättar monopolföretag, vars ekonomiska möjlighet att existera skall garanteras, icke genom låga priser och god kvalitet, utan genom offentliga direktiv till berörda myndigheter att utestänga den privata konkurrensen. Ett statligt »affärsinriktat» vaktbolag skulle härigenom redan från början få en skev ställning och en dålig utgångspunkt ur effektivitetssynpunkt.

### *Departementschefen*

I det föregående har jag i korthet redogjort för bevakningstekniska kommitténs förslag till samordning och effektivisering av bevakningen av vissa militära skyddsföremål i Storstockholm samt för de remissyttranden som lämnats över betänkandet. Jag har vidare redogjort för innehållet i en inom försvarsdepartementet utarbetad promemoria angående bildande av ett statligt vaktbolag samt för de yttranden som avgivits över promemorian.

Bevakningstekniska kommittén har konstaterat, att vissa brister från säkerhetssynpunkt föreligger i nuvarande bevakningsorganisation, främst genom att enskilda vaktföretag har en väsentlig insyn i militära anläggningar, att vaktpersonalen är av ojämn kvalitet och i många fall har bristfällig utbildning samt att bevakningen saknar enhetlig ledning. Kommitténs förslag innebär i huvudsak, att bevakningen av militära skyddsföremål inom Storstockholm skall samordnas i en bevakningsorganisation under ledning av en särskild bevakningschef under försvarsområdesbefälhavaren. I organisationen förutsättes ingå bland annat en rörlig bevaknings- och utryckningsstyrka utrustad med radiobilar. Vid remissbehandlingen av kommitténs förslag har som tidigare anförts statspolisintendenten och polisberedningen

anfört, att uppgifterna för den föreslagna rörliga bevakningsstyrkan närmast bör ankomma på polisväsendet.

I den inom försvarsdepartementet utarbetade promemorian anföres, att vid ärendets beredning inom departementet övervägande skäl ansetts tala för uppfattningen att den föreslagna rörliga styrkan för bevakning och utryckningsberedskap m. m. bör tillhöra polisen. Övertygande skäl föreligger vidare enligt promemorian för att den i huvudsak stationära bevakningen bör effektiviseras. Enligt promemorian bör en fristående organisation skapas, ett statligt bolag, som mot betalning för tjänsterna tillhandahåller myndigheterna — militära som civila — önskad bevakning.

Av de myndigheter som yttrat sig över departementspromemorian tillstyrker försvarets civilförvaltning och polisberedningen, att ett statligt vaktbolag bildas. Överbefälhavaren anser, att en lösning av bevakningsproblemen är möjlig enligt det i promemorian framlagda förslaget men att detta jämfört med bevakningstekniska kommitténs av överbefälhavaren biträdda förslag icke synes innebära några fördelar för krigsmakten. Statskontoret anser, att ytterligare utredning främst rörande de ekonomiska aspekterna erfordras.

För egen del vill jag understryka angelägenheten av att bevakningen av statliga skyddsföremål förbättras. Bevakningstekniska kommittén har konstaterat betydande brister i bevakningen av militära skyddsföremål. Liknande förhållanden torde råda ifråga om bevakningen av andra statliga skyddsföremål. Vad nu sagts torde gälla icke blott Storstockholmsområdet utan landet i dess helhet.

Bevakningsorganisationen kan utformas på olika sätt. Väsentligt måste vara att organisationen från totalförsvarets synpunkt gestaltas så att effektivitet och samordning säkerställs. Överbefälhavarens och bevakningstekniska kommitténs förslag till organisation synes från krigsmaktens synpunkt lämpligt utformat. Det kan emellertid ifrågasättas, om resurserna tillvaratas effektivast med hänsyn till samtliga statliga bevakningsbehov.

Enligt min mening säkerställs en från totalförsvarets synpunkt rationell samordning av bevakningen av såväl militära som civila skyddsföremål bäst, om bevakningsorganisationen blir densamma för båda kategorierna av skyddsföremål.

Då jag delar statspolisintendentens och polisberedningens uppfattning att rörlig bevakning ingår i polisens brottspreventiva verksamhet, förutsätter jag att sådan bevakning av såväl militära som civila skyddsföremål anknytes till polisen. Jag utgår vidare från att rikspolisstyrelsen vid den närmare utformningen av verksamheten samråder med berörda myndigheter.

En motsvarande samordning och effektivisering av den stationära bevakningen av olika statliga skyddsföremål bör åstadkommas. Detta bör ske genom att en enhetlig organisation bildas för bevakningsuppgifterna. Samtidigt bör emellertid myndigheternas ansvar för bevakning och säkerhet inom deras lokaler inte rubbas. Det är också önskvärt att kostnaderna för

myndigheternas verksamhet så långt möjligt särredovisas för varje myndighet. Dessa önskemål kan enligt min mening smidigt tillgodoses genom den i departementspromemorian angivna lösningen att bilda ett statligt bevakningsbolag.

För bildandet av ett statligt bevakningsbolag talar även att vaktmarknaden i Sverige för närvarande domineras av ett privat koncernföretag. Tillkomsten av ett statligt företag bör stimulera till konkurrens och därmed vara till fördel ur kostnadssynpunkt. Som förtydligande bör tilläggas att konkurrensförhållande kommer att föreligga beträffande den statliga sektorn i stort. Av säkerhetsskäl är det däremot som förut sagts mindre lämpligt att privata företag har insyn i anläggningar av särskild betydelse från försvarssynpunkt.

Beträffande de ekonomiska förutsättningarna för bolagsbildningen må anföras att en utgångspunkt varit att bevakning av vissa från totalförsvarsynpunkt ömtåliga objekt skall ombesörjas av staten. Statskontoret har tillstyrkt att en särskild organisation bildas för bevakning av krigsmaktens skyddsföremål. Det finns inte någon rimlig anledning antaga att kostnaderna för bevakningsorganisationen skulle öka om bevakningen organiseras i aktiebolagsform. Verkställda jämförelser bestyrker detta. Vad säkerhetsfrågorna angår bör det erinras om att varken polisberedningen eller överbefälhavaren anført betänkligheter mot aktiebolagsformen av säkerhetsskäl.

Inom bolagsformens ram bör enligt min mening erforderliga garantier kunna skapas för att de militära kraven på beredskap och kvalificerad bevakning tillgodoses.

I enlighet med vad jag sålunda anført föreslår jag, att ett statligt bolag för bevakning m. m. bildas. Bolaget, i vilket staten bör vara ensam aktieägare, bör ha till uppgift att utan vinstsyfte driva bevakningsrörelse, säkerhets- och kontrolltjänst o. d. Bolagets verksamhet bör påbörjas snarast efter den 1 juli 1964.

Förutsättningarna för att bilda ett statligt vaktbolag är, som framgår av departementspromemorian, hittills undersökta endast i fråga om Storstockholmsområdet. Åtgärder för effektivisering av bevakningen kan emellertid behöva vidtas över hela landet. Innan det statliga vaktbolagets verksamhet utvidgas till andra delar av landet bör förutsättningarna härför från ekonomiska synpunkter liksom säkerhetsfrågorna noggrant prövas.

I det föregående har jag anført, att den rörliga bevakningen i princip bör ankomma på polisen. Huvuduppgifterna för polisen kommer härvid att vara att kontrollera huruvida obehörig berett sig tillträde till eller vistas inom skyddsföremålet samt att i möjligaste mån förebygga inbrott, obehörig insyn, skadegörelse och brand m. m. ävensom att, om något hänt eller befaras hända, vidta erforderliga åtgärder. Den rörliga bevakningen kommer härvid att begränsas till objektets »ytterskal» för kontroll av huruvida detta är brutet eller inte. Verksamheten inom skyddsobjektet kommer däremot att

ankomma på den s. k. fasta eller stationära bevakningen. Polisen skall vidare svara för utryckningsberedskap. Det säger sig självt att gränserna mellan den rörliga och fasta bevakningen i förevarande sammanhang endast kan anges i stora drag. Det torde enligt min mening lämpligen böra åligga den centrala polismyndigheten och det nya vaktbolaget att i samråd med berörda myndigheter i detalj reglera hur arbetsuppgifterna skall fördelas. För att underlätta en ändamålsenlig samordning bör lämpligen, som polisberedningen föreslagit, rikspolisstyrelsen vara företräd i aktiebolagets styrelse.

I bolagsordningen bör — i syfte att tillgodose kraven på beredskap och kvalificerad bevakning — anges, att bolaget skall svara för att dess personal får erforderlig utbildning och att bevakningsanordningarna håller erforderlig standard. Bolagsordningen bör godkännas av Kungl. Maj:t. I enlighet med vad som anförts i promemorian förutsätter jag vidare, att vissa säkerhetsfrågor inom bolagets verksamhetsområde under skärpta lägen och i krig regleras genom avtal. Krigsmakten bör vara företräd i bolagets styrelse.

Bortsett från de inskränkningar i bolagets rörelsefrihet, som kan bli följderna av avtal av nyss angivet slag, bör bolaget ej begränsas i sin verksamhet av andra lagar och bestämmelser än sådana som gäller för företag i allmänhet. Staten bör sålunda utöva sitt inflytande på rörelsen i egenskap av aktieägare på bolagsstämma. Bolagets verksamhet — bevakningsrörelse, säkerhets- och kontrolltjänst samt därmed jämförlig verksamhet — bör vara fullt affärsmässigt inriktad. I den mån bolaget ålägges några uppgifter, som innebär avsteg härifrån, bör detta ske genom avtal mellan staten och bolaget. Anses det av beredskapsskäl erforderligt att bolaget förses med särskild utrustning, som icke ekonomiskt kan utnyttjas i dess fredsproduktion, bör bolaget, såsom anförts i promemorian, erhålla särskild ersättning härför. I övrigt förutsätter jag, att prissättningen på bolagets tjänster och lönesättningen m. m. för personalen kommer att anpassas till rådande marknadsläge.

För att skapa garantier för att det nya bolaget får svara för den bevakning av lokaler, som statliga myndigheter och institutioner i Storstockholm av *säkerhetsskäl* är i behov av, bör myndighet, vars verksamhet är av särskild betydelse från försvarssynpunkt, kunna åläggas att icke efter den 30 juni 1964 teckna eller förnya avtal med privat vaktbolag om bevakning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter härom.

Bolagets aktiekapital har enligt promemorian ansetts kunna upptas till ett relativt lågt belopp med hänsyn till att erforderliga investeringar är relativt obetydliga. Huvuddelen av kostnaderna för det nya bolagets verksamhet kommer vidare att utgöras av löner och arvoden till anställda samt allmänna omkostnader. Dessa kostnader är kortfristiga och bör kunna täckas genom månads- eller kvartalsvis inflytande avgifter från kunderna.

Ett nystartat företag inom den relativt bundna vaktmarknaden anses dock enligt promemorian kunna behöva ett startkapital med marginaler för ackvisition, nyutbildning av personal samt lageruppbyggnad av materiel m. m. Med hänsyn härtill bör man enligt promemorian räkna med ett rörelsekapital om högst 3,0 milj. kr. Det föreslås, att det egna kapitalet i bolaget bestämmes till 180 000 kr., varav 150 000 kr. utgör aktiekapital och 30 000 kr. en reservfond som tillskapas genom att aktierna övertecknas med 20 procent. I övrigt bör bolaget finansieras genom lån som upptages i kreditinstituten. Staten anses böra ställa garanti för lånebeloppet, 3,0 milj. kr.

För egen del biträder jag de beräkningar som framlagts i promemorian och de förslag som där framlagts rörande finansiering m. m. För budgetåret 1964/65 bör i enlighet härmed å kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisas ett investeringsanslag av 180 000 kr. för teckning av aktier i det statliga vaktbolaget. Vidare bör riksdagens medgivande inhämtas att bevilja statsgaranti för lån till bolaget intill ett belopp av 3,0 milj. kr.

Såsom anförts i promemorian bör den personal som för närvarande är civilanställd hos myndigheterna för bevakningsuppgifter och för säkerhetskontroll för besökande m. m. efter hand överföras till andra uppgifter inom myndigheten eller övergångsvis kvarstå i tjänst. Självfallet bör vederbörande emellertid kunna övergå till det nya vaktbolaget på de till den öppna marknaden anpassade villkor som förutsättes gälla.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad jag i det föregående anført rörande samordning och effektivisering av bevakningen av statliga skyddsföremål m. m.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för bildandet av ett statligt aktiebolag för bevakning m. m.;

c) till *Aktieteckning i ett statligt aktiebolag för bevakning m. m.* för budgetåret 1964/65 å kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 180 000 kr.; samt

d) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av högst 3 000 000 kr. för krediter till ett statligt aktiebolag för bevakning m. m.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Hugo Grimlund*